

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **ОБЛІК, АУДИТ І АНАЛІЗ
ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**
(на матеріалах ТОВ «ФОРВІС МАЗАР»)

**ACCOUNTING, AUDIT, AND ANALYSIS
OF PERSONNEL PAYMENTS AT ENTERPRISES:
PROBLEMS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT**
(on the materials of FORVIS MAZARS LLP)

Виконала: здобувач другого (магістерського) рівня вищої
освіти групи _____60А_____
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування»

_____Бородіна М.В._____

(прізвище та ініціали)

Керівник: _____Пінчук Т.А._____

(прізвище та ініціали)

Хмельницький - 2024 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., професор
_____ Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
«24» 09 2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____ Бородіній Марині Володимирівні _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік, аудит і аналіз виплат персоналу на підприємствах: проблеми та перспективи розвитку (на матеріалах ТОВ «ФОРБІС МАЗАР»)
керівник роботи Пінчук Тетяна Анатоліївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом закладу вищої освіти від «24» вересня 2024 року № 485-с

2. Строк подання роботи здобувачем 18 грудня 2024 року _____

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, періодичні видання, звітність ТОВ «ФОРБІС МАЗАР».

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні і методологічні основи обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах. Бухгалтерський облік виплат персоналу на підприємствах. Аудит і аналіз виплат персоналу на ТОВ «ФОРБІС МАЗАР».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 13 рисунків та 19 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-III розділів	Тетяна ПІНЧУК, доцент	24.09.24	22.11.24
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	24.09.24	29.11.24

7. Дата видачі завдання 24.09.24 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	25.09.24-30.09.24	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	01.10.24-04.10.24	виконано
3.	Написання 1 розділу	07.10.24-18.10.24	виконано
4.	Написання 2 розділу	21.10.24-01.11.24	виконано
5.	Написання 3 розділу	04.11.24-15.11.24	виконано
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	18.11.24-22.11.24	виконано
7.	Оформлення роботи	25.11.24-29.11.24	виконано
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	02.12.24	виконано
9.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	09.12.24	виконано
10.	Захист роботи в ЕК	18.12.24	

Здобувач Марина БОРОДІНА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник роботи Тетяна ПІНЧУК
(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	9
1.1. Оплата праці як соціально - економічна категорія.....	9
1.2. Законодавче регулювання виплат персоналу та організація їх обліку, аналізу та аудиту	17
1.3. Проблемні аспекти обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.....	25
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1.....	36
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	37
2.1. Особливості облікової політики виплат персоналу на підприємствах	37
2.2. Методика бухгалтерського обліку виплат персоналу на підприємствах	44
2.3. Відображення виплат персоналу у звітності підприємства....	51
2.4. Автоматизація процесів управління персоналом	59
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2.....	66
РОЗДІЛ 3. АУДИТ І АНАЛІЗ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ НА ТОВ «ФОРВІС МАЗАР».....	67
3.1. Методика аудиторської перевірки виплат персоналу на підприємствах.....	67
3.2. Методика аналізу виплат персоналу на ТОВ «Форвіс Мазар».	78
3.3. Вдосконалення обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах	88
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 3.....	103
ВИСНОВКИ.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	110
ДОДАТКИ.....	122

РЕФЕРАТ

В результаті виконання кваліфікаційної роботи магістра було вирішено комплекс питань, пов'язаних з удосконаленням обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Проведено дослідження оплати праці як соціально - економічної категорії, законодавчо – нормативного регулювання виплат персоналу, організації їх обліку на підприємствах, дана критична оцінка сучасного стану обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Розкрито методику бухгалтерського обліку виплат персоналу на підприємствах, а саме: особливості формування облікової політики, порядок відображення заробітної плати в системі синтетичних та аналітичних рахунків, у формах фінансової звітності, особливості автоматизації процесів управління персоналом.

Розглянуті питання організації та методики незалежного аудиту виплат персоналу на підприємствах, проведено аналіз динаміки та структури виплат персоналу, факторного аналізу фонду оплати праці та середньої зарплати ТОВ «Форвіс Мазар», розглянуті напрямки вирішення нагальних проблем обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

ВСТУП

Актуальність теми. Головною сучасною соціальною проблемою України є критично низький рівень оплати праці порівняно з високою вартістю життя в країні. Сировинна модель ринкових відносин, яка розвивається з часів отримання Україною незалежності, зумовила зниження рівня професійності працівників, зменшення частки оплати праці в собівартості продукції і, як наслідок, знецінення праці. Критично низьким і таким, що продовжує знижуватися, залишається відсоток оплати праці найманих робітників у структурі ВВП України. Така ситуація є головною причиною збідніння та масової трудової міграції населення держави. Сьогодні Україна є найбіднішою країною Європи. Ці та інші проблеми оплати праці потребують глибоких досліджень і пошуку перспективних напрямів управління оплатою праці на державному рівні.

Введення воєнного стану в Україні у зв'язку зі збройною агресією РФ неабияк вплинуло на функціонування бізнесу. Деякі роботодавці змушені були перенести свої робочі процеси та перевести працівників у відносно безпечні регіони країни, а також скоротити витрати, зокрема на оплату праці. Також постала проблема, чи нараховувати заробітну плату працівнику, якщо він відсутній на робочому місці (перебуває на службі в Збройних силах України, територіальній обороні, за кордоном). До того ж внесено зміни до законодавчо-нормативної бази, зокрема що стосується залучення працівників до інших видів робіт, умов праці та відпочинку, умов виплати заробітної плати.

Аудит оплати праці та розрахунків із працівниками може проводитись як складова аудиту фінансової звітності, або як окремий вид послуг, який належить до аудиту спеціального призначення. Потреба у проведенні аудиту розрахунків із працівниками може бути зумовлена: включенням підприємства до графіка перевірок контролюючих органів із приводу дотримання трудового законодавства, податків та зборів, що нараховують із виплат працівникам; зміною посадових осіб підприємства – керівника, головного бухгалтера, або

зміною власників; суттєвими зміни трудового законодавства та необхідністю своєчасного врахування нововведень; існуванням значного ризику звернення до контролюючих органів звільнених працівників із повідомленням про порушення підприємством законодавства. Зважаючи на постійні зміни законодавства, що регулює порядок документального забезпечення, обліку та оподаткування господарської діяльності, а також на розвиток та вдосконалення підходів до проведення аудиту, для дослідження концепції аудиту виплат персоналу на підприємствах характерний достатній рівень актуальності.

З переходом України до інноваційного шляху розвитку відбулося усвідомлення вирішальної ролі розумових та творчих здібностей працівників в кінцевих результатах діяльності. Щоб залучити найманих робітників з високим рівнем кваліфікації та досвідом роботи, необхідно створити відповідні умови, перша з яких полягає у забезпеченні належного рівня зарплати, який має відповідати результативності їх роботи. У зв'язку з цим важливою складовою економічного аналізу на кожному підприємстві являється аналіз витрат на оплату праці, головною метою якого є визначення доцільності форм та систем оплати праці, що використовуються на підприємстві, усунення нераціональних затрат, у випадку їх наявності, й пошук резервів покращення використання трудового потенціалу підприємства задля нарощення обсягів виробництва при збереженні якісних показників.

Організація ефективної системи управління є запорукою успішного провадження господарської діяльності, так як це надає змогу своєчасно та в повному обсязі отримувати актуальну інформацію для подальшого прийняття управлінських рішень. Налагодження механізму управління витратами на оплату праці повинно відповідати загальній меті системи керування витратами. Для функціонування системи управління та контролю витрат на трудові ресурси потрібно передбачати щоденний контроль за використанням робочого часу та визначати внутрішні резерви, які використовує компанія.

Зв'язок роботи з науково-дослідними кафедральними темами.
Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Херсонського національного технічного університету та в межах

науково-дослідної теми «Фінансові інструменти сталого розвитку України в умовах системної економічної трансформації» (номер державної реєстрації 0121U112967). У даній роботі автор дослідив проблеми та перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Теоретичне і практичне значення теми. Тема дослідження має важливе як теоретичне, так і практичне значення, оскільки витрати на оплату праці є одним з елементів витрат діяльності будь – якого підприємства. Тому ефективне управління такими розрахунками є запорукою успішної та довготривалої діяльності.

Мета і задачі роботи. Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка методологічних рекомендацій і пропозицій щодо удосконалення обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Реалізація мети дослідження зумовила об'єктивну необхідність виявлення і розв'язання таких завдань:

- дослідити оплату праці як соціально – економічну категорію;
- розглянути нормативно – законодавче регулювання виплат персоналу на підприємствах та методологічні основи їх обліку, аудиту та аналізу;
- дослідити сучасний стан та визначити проблемні аспекти розвитку обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах на основі проведеного критичного огляду наукової літератури;
- розглянути особливості формування облікової політики виплат персоналу на підприємствах;
- проаналізувати діючу методику обліку виплат персоналу на підприємствах;
- дослідити особливості відображення виплат персоналу у формах звітності підприємства;
- вивчити процеси автоматизації управління персоналом на сучасному етапі розвитку діджиталізації;
- розглянути методику аудиторської перевірки виплат персоналу на підприємствах;
- провести структурно-динамічний та факторний аналіз виплат персоналу

на підприємствах;

– розробити рекомендації з вдосконалення обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Об'єктом дослідження є виплати персоналу на підприємствах.

Предметом дослідження є перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Суб'єктом дослідження виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Форвіс Мазар» (далі – ТОВ «Форвіс Мазар»).

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані такі методи: методи теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття методологічних основ обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах; методи статистичного аналізу – для вивчення, групування і наочного зображення емпіричних даних при аналізі виплат персоналу; методи загальнонаукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу і синтезу – при розробці пропозицій щодо удосконалення обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

Інформаційною базою дослідження є наукові статті, доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених за обраною проблематикою; матеріали науково-практичних конференцій, законодавчі та нормативні документи України, спеціалізовані періодичні видання, первинні документи, облікові реєстри, форми звітності ТОВ «Форвіс Мазар» за 2021-2023 рр.

Наукова новизна одержаних результатів. Реалізація підходу забезпечила отримання в процесі дослідження таких науково обґрунтованих результатів:

удосконалено:

- методичні підходи до аналізу виплат персоналу на підприємствах, що дає можливість виявлення зон ризику та підвищення ефективності управління витратами діяльності;

набули подальшого розвитку:

- концепція аудиту виплат персоналу на підприємствах, яка враховує сучасні вимоги законодавства та потреби користувачів аудиту, ґрунтується на методиці планування й документування аудиторського процесу, результатах

аналізу типових помилок і порушень;

- організаційно-методичні аспекти впровадження і підвищення ефективності автоматизації процесів управління персоналом для підвищення оперативності і аналітичності інформації, що використовується в системі управління витратами.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності обліку виплат персоналу на підприємствах, що сприятиме посиленню ефективності управління витратами підприємства. Результати досліджень з удосконалення обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах можуть бути використані в практиці діяльності ТОВ «Форвіс Мазар».

Представлена концепція аудиту виплат персоналу на підприємствах може бути застосована у практичному середовищі для організації аудиторського процесу, а також для підвищення якості облікової інформації, виправлення порушень та недоліків та уникнення можливих фінансових санкцій.

Особистий внесок магістра. Усі подані в кваліфікаційній роботі магістра рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах автор розробив особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи магістра обговорено на 3 конференціях, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансові інструменти сталого розвитку держави в умовах системної економічної трансформації» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2024 р.); IV Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2024 р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2024 р.).

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 109 сторінках друкованого

тексту. Робота містить 19 таблиць, 13 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел налічує 104 найменування.

Перший розділ присвячено теоретичним і методологічним основам обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах. Проведено дослідження оплати праці як соціально - економічної категорії, законодавчо – нормативного регулювання виплат персоналу, організації їх обліку на підприємствах, дана критична оцінка сучасного стану обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.

У другому розділі розкрито методику бухгалтерського обліку виплат персоналу на підприємствах, а саме: особливості формування облікової політики, порядок відображення заробітної плати в системі синтетичних та аналітичних рахунків, у формах фінансової звітності, особливості автоматизації процесів управління персоналом.

У третьому розділі розглянуті питання організації та методики незалежного аудиту виплат персоналу на підприємствах, проведено аналіз динаміки та структури виплат персоналу, факторного аналізу фонду оплати праці та середньої зарплати ТОВ «Форвіс Мазар», розглянуті напрямки вирішення нагальних проблем обліку, аудиту та аналізу виплат персоналу на підприємствах.